

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Особливості прояву тривожності в дітей старшого дошкільного віку
із загальним недорозвиненням мовлення

Виконала студентка групи СО-4
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Кікош Катерина Вячеславівна
Керівник: Бесараб А.О.
Рецензент: Облес І.І.
Нормоконтроль ____Юлія КЛОЧКОВА

Запоріжжя
2021

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 63 с., 5 табл., 29 рис., 28 джерел, 4 додатки.

Об'єкт дослідження: тривожність у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Мета дослідження: виявити особливості прояву тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення та розробити методичні рекомендації щодо психологічної корекції рівня їх тривожності для батьків.

Методи дослідження: теоретичні, емпіричні.

Тривожність – це індивідуальна риса особистості, що формується відповідно до життєвих ситуацій та умов виховання. Рівень тривожності може негативно впливати не лише на мовлення, а й на розвиток дитини. Дослідження рівня тривожності допоможе визначити вплив відчуття на формування особистості дитини із ЗНМ.

СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК, ДІТИ ІЗ ЗНМ, ТРИВОЖНІСТЬ,
ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК, ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ

ВСТУП

Актуальність теми. Відповідно до Концепції «Нова українська школа», Міністерство освіти і науки України одним з основних завдань визначає проведення додаткових обстежень, які допоможуть правильно зрозуміти окремі тривожні тенденції в дітей.

Проблемі тривожності дітей присвячені дослідження в психіатрії, біохімії, фізіології, філософії та соціології. Сформувались основні підходи до розуміння феномену тривожності: як «центральної проблеми сучасної цивілізації» (Е. Еріксон, Р. Мей [20]); як найважливішої характеристики нашого часу – основного «життєвого переживання сучасності» (Ф. Готвальд, В. Ховальд [20]); як вузлового пункту, у якому об'єднуються найрізноманітніші та найважливіші питання, це – таємниця, вирішення якої повинно пролити яскраве світло на все душевне життя людини (З. Фрейд [12]).

Тривогу як емоційний стан і як ситуативну чи особистісну рису, що виникає в процесі адаптації до середовища та виконання різних видів діяльності, вивчали Ю. Александровський, Ф. Горбов, А. Леонова, Я. Рейковський, К. Сантросян, Ю. Ханін, Х. Хекхаузен.

У дослідженнях Г. Айзенка, В. Кисловської, М. Ландерс, Н. Лисенко, Н. Левітова, М. Махоні, Ч. Спілбергера тривожність розглянуто як реакцію на соціальні впливи за певних індивідуальних психофізіологічних особливостей, а В. Мясіцева, Є. Соколова та інших – як реакція, що може виникати за певних психосоматичних захворювань. Вплив самооцінки та рівня домагань на розвиток тривожності вивчали Л. Бороздіна, Н. Наєнко, А. Прихожан, О. Соколова.

Дитинство є найбільш сприятливим періодом в онтогенезі для розвитку людини та особливо її психічних процесів. У процесі розвитку кожен

стискається з позитивними чи негативними моментами життя, які закарбовуються в пам'яті.

Оскільки психіка дітей є нестабільною, питання впливу несприятливих чинників постає більш серйозно. Актуальність обраної теми зумовлена також тим, що дослідження фізіологічних та психофізіологічних змін в організмі при високому рівні тривожності проводили здебільшого на дорослих. Вивчення дитячої тривожності має психологічний характер. Саме тому важливо розглядати не лише рівень тривожності, а й можливості його психологічної корекції в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Об'єкт дослідження – тривожність у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Предмет дослідження – особливості впливу рівня тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Мета дослідження – виявити особливості прояву тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення та розробити методичні рекомендації щодо психологічної корекції рівня їх тривожності для батьків.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сучасні уявлення про тривожність дітей старшого дошкільного віку;
- визначити та обґрунтувати методики дослідження рівня тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення;
- експериментальним шляхом виявити рівні тривожності дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення;
- розробити методичні рекомендації щодо психологічної корекції рівня тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення для батьків.

Для виконання поставлених завдань використані такі методи дослідження:

1) теоретичні: аналізу та синтезу, узагальнення – під час опрацювання літературних джерел;

2) емпіричні: експеримент – для дослідження рівня тривожності у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення використані діагностичні методики: Тест тривожності Р. Теммла, М. Доркі, В. Амена «Обери потрібне обличчя», графічна методика «Кактус» та тест Спілберга-Ханіна (оцінка рівня ситуативної (реактивної) тривожності).

Апробація. Результати дослідження доповідалися на ХХІХ Міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 11 листопада 2020 р.).

Бакалаврська робота у своїй структурі містить такі частини: вступ; три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження досягнуто поставленої мети. Одержані результати дають змогу сформульовано такі висновки:

1. Проаналізовано сучасні уявлення про тривожність дітей старшого дошкільного віку. Тривожність – це індивідуальна психологічна особливість, що має різний прояв у кожній дитини залежно від середовища її виховання й розвитку. Дослідники вказують на те, що тривожність – це індивідуальна психологічна особливість, яка виявляється в схильності людини до частих та інтенсивних переживань стану тривоги, а також у низькому порозі його виникнення. За своєю природою кожна дитина по-різному сприймає та переживає різні негативні ситуації.

Страхи в дітей можуть виникати в ранньому віці та тривати до підліткового віку, що в подальшому призводить до ускладнення розвитку особистості дитини.

2. Визначено та обґрунтовано вибір методики дослідження рівня тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Розглянуто методики визначення рівня тривожності як нормотипової дитини, так і дитини із загальним недорозвиненням мовлення, зокрема, тест тривожності Р. Темпла, М. Доркі, В. Амена «Обери потрібне обличчя», графічна методика «Кактус» та тест Спілберга-Ханіна (оцінка рівня ситуативної (реактивної) тривожності).

Для дослідження рівня тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення найкраще підходять тести, що ґрунтуються на кількісному аналізі та мають тестовий матеріал.

3. Експериментальним шляхом виявлено рівні тривожності дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення: 3 з 4 протестованих дітей мають середній рівень тривожності, а 1 дитина має високий рівень тривожності. Таким чином, встановлено, що в дітей старшого

дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення переважає середній рівень тривожності.

4. Розроблено методичні рекомендації щодо психологічної корекції рівня тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення для батьків, дотримання яких сприятиме як зняттю тривожності в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення, так і їх загальному психічному розвитку.

Використання вправ та ігрових прийомів може мати загальний та корекційний вплив на психічний розвиток дитини із загальним недорозвиненням мовлення.

Крім того, подальше дослідження можна спрямувати на з'ясування залежності рівня тривожності від статі дитини. Це є не менш важливим, оскільки діти мають можливість по-різному виявляти свої емоції та реагувати на ті або інші життєві ситуації не зовсім звично та природно.